

JÓ MULATÁST 68

Képzőművészet plusz csoda: egyenlő rajzfilm. Mert — csináljunk ellenpróbát —, a jó csoda rajz nélkül legfeljebb jó film lehet; mondjuk Csoda Milánóban. A kitűnő rajz pedig kitűnő csoda híján megmaradt grafikusművészetnek, esetleg Picasso grafikájának. (Amiből még mindig nem következik, hogy Picasso grafikái plusz Csoda Milánóban egyenlő jó rajzfilm. Sőt.)

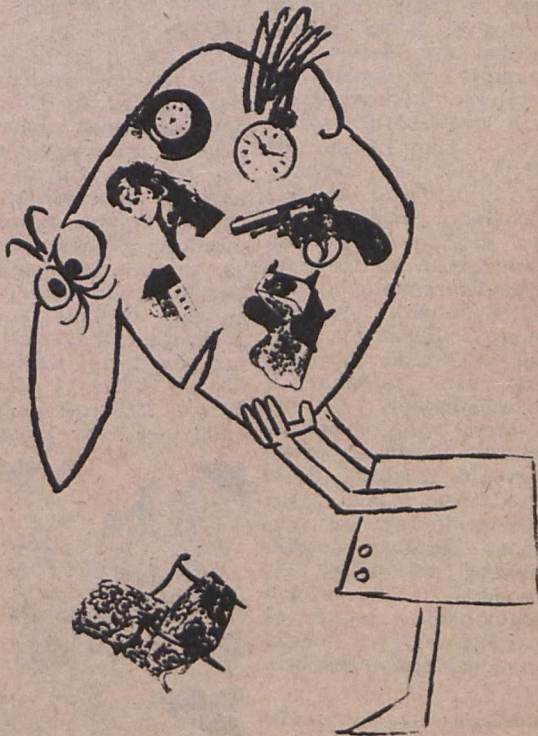
Ennyi elméleti alapvetés feltétlenül szükséges a *Jó mulatást 68* című műsor taglalásakor. S legfeljebb még annyi, hogy az egyenlet tagjai olykor behelyettesíthetők. Nem változik az egyenlet értéke, ha képzőművészet helyett iparművészetet értünk: rajz helyett bábtervezést, festés helyett filmkarcolást, esetleg ipari formatervezést. Ilyenkor a közhasznú „rajzfilm” helyett ajánlatosabb az átfogó és nyakatekert „animációs film” kifejezés alkalmazása. Csodára azonban ilyenkor is szükség van. A csoda sokféle lehet, de nem helyettesíthető.

S Kovásznai György újabb filmje, a *Hamlet* talán azért nem olyan magávalragadó, mint elődei, mert hiányzik belőle a csoda. A képzőművészet nem hiányzik belőle, sőt igen sokféle jutott bele. Középkori fametszetek száraz vo-

nalait, meg Hegedűs István középkori metszeteiket perszifláló karikatúra-művészetét idézi, a korai kubizmus tér szerkesztésével Kandinszkij kifakadó nonfiguratív expresszionizmusát váltogatja; klaszszikus perspektívával és szatirikus-bravúros rövidülésekkel illusztrálja idézetekből meg összekötő mondatokból fűzött Shakespeare-kivonatát. Azonban mindvégig csak illusztrálja, álló rajzokkal interpretálja; Kovásznainak ezúttal láthatóan nem volt más szándéka, mint egy ké újabb, rajzos Hamlet-feldolgozás. S ez — úgy látszik — rajzfilmnek

kevés. Kevés lenne akkor is, ha képzőművészetileg kiváló grafikákat fényképezne; ha esetleg Picassónak e célra külön készített Hamlet rajzait rögzítené filmre, még mindig csak érdekes művészeti ismeretterjesztő filmet kapna, s nem rajzfilmet. A csoda hiányozna akkor is.

Vajda Béla *Nyelvleckéjének* viszont a csoda-része kitűnő. A téma — mint minden nagyszerű ötlet — kézenfekvő: ki ne ismerné e kései és önkéntes gyerekek és egyedi és a törzsfeljődés szinte minden szellemi fokoza-

Vajda Béla: Nyelvlecke

Dargay Attila: Variációk egy sárkányra

tát újra járhatja velünk a hangok kiejtésétől a szótagolásig, a szavak dadogó-keserves összerakásáig, míg kisikeredik egy bárgyú, de nyelvtanilag végre helyes mondatocskára. Vajda Béla kitűnő narrátort is talált filmjéhez, aki olyan lelkes esetenességgel és elesettséggel mondja az ismert „tanuljunk könnyen-gyorsan nyelvtanárul” szövegét —, hogy közben alig figyelünk a képekre. Pedig a fiatal művész jónéhány montázs-ötletet, grafikai megoldása önmagában szellemes és figyelemreméltó. Nem ellenpontozza azonban, nem is illusztrálja eléggé a kitűnő szöveget; mit sem változtat a mondanivalón.

Mert képzőművészet plusz csoda ugyan egyenlő rajzfilm, de a csoda nem öncélú, a varázslat jó rajzfilm esetében mondanivaló érdekében teljesül be. Elmondva, kivonatolva legtöbbször lapos és primitívnek hangzó mondanivaló érdekében.

Kovácsnai György: Hamlet

Olykor csak annyi a tanulság, hogy a jóság a gonosszal szemben győzedelmeskedik. Esetleg: a ravaszság győz a hiúságon. Alkalmasint: az okos kicsi legyőzi a tohonya nagyot, s jó, ha az ádáz dühöt, meg a vásott komiszágot vídamság oldja fel.

Körülbelül ez az eszmei-tartalmi rezüméje Nepp József új filmjének, amelynek már a címe is fölér egy magas erkölcsi figyelmeztetéssel: *Ne ingereld az egeret*. Fontos tanulság mind a címbe, mind az, ami a történetből kerekedik ki. Bang, az elefánt ugyanis addig folytatja tenyeres-talpas megtorló hadjáratait az izgága és ádázul ötletes Titi eger ellen, amíg meg nem tanulja,

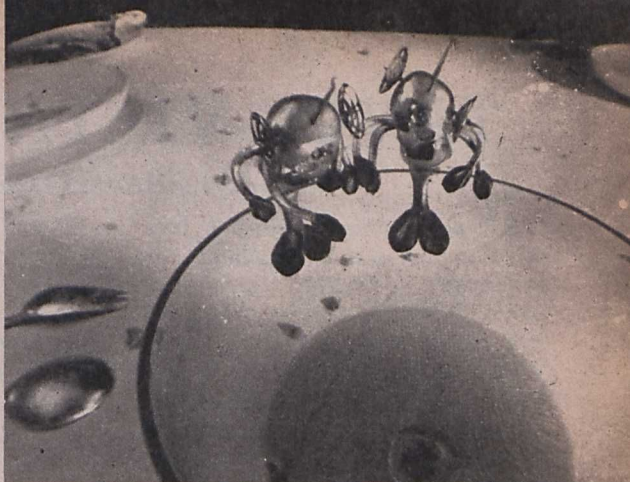
hogy a kicsi lebecsülése helyett jobb a békeség. (Tanmese a pozícióimádóknak? Esetleg felnőtt-gyerek példázat? Csupán a közkedvelt elefánt—kisegér viccek művészi folytatása? Netán konkrét külpolitikai-háborús helyzet allegóriája? — Erkölcsi tanulsága sokféleképpen értelmezhető, de mindenféleképpen emberi, kitűnő példázat.)

Mіндеzt briliáns rajzkultúrával, kitűnő filmötletekkel adja elő a rendező. Itt a csodák valóban egymásra torlódnak: a dühöngő eger fekete gubancra egyetlen vicsorgó fogsorrá válik, a verembe jutott elefánt szétterül, mint egy pacni, s felhőbe fúródó ormánya egy másodpercre bővült kígyóvá válik a furulyázó anygalka számára... Igazi rajzfilm, modern rajzfilm ez, s lehet, hogy — a címből erre következtetünk, örülénk, ha így lenne — egy sorozatot ígér.

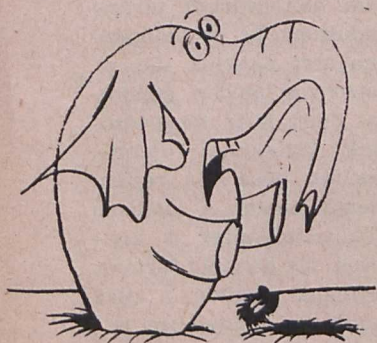
Ha a rajzfilm egyik eleme a csoda, s van erkölcsi tanulsága, a műfaj bizonyíthatóan a mese kategóriájába tartozik. Lehet gyerekmese és felnőtteknek szóló csodás tanulság. S lehet meséről szóló mese, mint Dargay Attila *Variációk egy sárkányra* című mesevariációja,

amely azzal az ötlettel játszik, hogyan történhet a királylányt raboló sárkány és a bátor szabadító lovag históriája profanizáló korunkban. Ha úgy tetszik, a divatos dezilluzionálás rajzfilmbeli megnyilvánulása a játék. Az illúziórombolás azonban valódi rajzfilmes eszközökkel történik: a szemünk láttára válik a zsúfolt, hangulattól és édeskés gügyögéstől dús mesés-

Foky Ottó — Nepp József: Bizonyos jóslatok

Nepp József: Ne ingereld az egeret

könyv-stílus könnyed, modern karikatúrává. Dargay nemcsak fölényes tudású és kulturált grafikus, ötletgazdag filmes is: az apokrif mesevariációk hét kaján ötlete, a rajzos főszereplők végtelenül sokféle vizuális alakváltozása tökéletesen szolgálja a teremtett szatirikus szemléletet.

Szatirikus, bölcs és fölényesen humánus Foky Ottó—Nepp József új filmje is, a *Bizonyos*

Jankovich Marcell: Gusztáv kikapcsolódik

jóslatok. Szatírája egy megdöbbentő méretaránytalansággal kezdődik, a föld pusztulását ellenőrző hüvelyknyi világűr-nyelvek kalandjaival, terített asztal ételmaradékaik között kapott szürreális felfedezői élményeivel folytatódik, s végül a rendező-tervező Foky, a forgatókönyvíró Nepp olyan kedves, jól eső mondanivalót bontakoztat ki, amely megnyerően cáfolja a sápiítózó álbölcselek modern apokalipszis-jóslatait, s egy kicsit szármárfület mutat minden Sci-Fi-be bódult elektronikus szépléleknek is.

A műsor végére (eddig a beszámoló nem

a sorrendet, a méltatás önkényes okoskodásait követte) marad Gusztáv, a „minden jó, ha jó a vége” elv alapján. Jankovich Marcell filmje jó. Lehet, hogy volt jobb a tekintélyes múltú és népszerűségű sorozatban, de a *Gusztáv kikapcsolódik* mindenképpen kellemes befejezése ennek a bemutatónak.

A műsor, a sok tekintélyes erkölcsi példázaton kívül kínál még egy általános tanulságot: sok jó képzőművészet és sok jó csoda készül a Pannónia Filmstúdióban.

RÓZSA GYULA

